

ՆՈՐ ԱՂԱՆԴ ԱՅԵԹԱՊՈՒՄ

Կ. Պօլսի հայ լրագիրները հաղորդեցին մի անախորժ լուր, որ Կիլիկիայի Ալեքսանդր քաղաքում Փիլիպպոս անունով մէկը սկսել է հայերի մէջ մի նոր ազանդ տարածել: Դժբաղդաբար լրագիրների հաղորդածը միայն մի չոր ու ցամաք լուր է և չէ երևում թէ ինչպէս է կախնում այդ ազանդը և կամ ինչ շարժառիթներից ստիպուած առաջ է եկել կրօնամարտութեան այդ նոր հոսանքը, որ նպատակ ունի հայ ժողովրդին հեռացնել իւր հայրենի բազմաշարչար եկեղեցուց և խռովութիւն սերմանել խաղաղասէր մի ժողովրդի կեանքի մէջ:

Նոյն լրագիրներում տպուած է նաև Կ. Պօլսի ամենապատիւ Պատրիարքի Կոնդակը Ալեքսանդր հոգևորական դասին և ժողովրդին ուղղուած, որով լորդորում է զգուշ կենալ այդ ինքնակալ քարոզողներից, որոնք ս. Եկեղեցւոյն մէջ երևնալու ալ լանդիւնած են, քանի որ «հայ եկեղեցւոյ սիրելի դաւակունք պէտք չունին մեր եկեղեցւոյ ողւորն հակառակ և ճշմարիտ քրիստոնէութեան և ողջամիտ վարդապետութեան ներհակ օտարութեամբ խօսքեր լսելու»:

Հայ ժողովրդին հերիք չէր իւր տնտեսական և ալ հոգսերը, հերիք չէր լորդքական և կաթոլիկ քարոզիչների շնորհիւ սերմանած ընտանեկան պառակտումներն ու քաղքալումը, ալս նորաբոյս ազանդն էլ մի նոր ցաւ է նորա համար: Բայց հետաքրքիր է իմանալ թէ ինչ ազանդ է այդ և իր տեղից է մտել: Անշուշտ ալս մասին աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ կկարգանք Կ. Պօլսի թերթերում:

ՄԱՐՏԻՆԻԿ ԿՂՋՈՒ ԱՀՈՒԼԻ ԱՂԵՏԸ

Վեղովի հրաբուդիսի ժալթքելուց լետոյ, որ 79 թ. Կործանեց Հերկուլան և Պօմպէյ քաղաքները, քաղաքակրթուած մարդկութիւնը դեռ չէ տեսել ալգալիսի սարսափելի արհաւիրք որ այժմ կործանեց Ս. Պիէր քաղաքը: Արդէն 50 տարի է, որ մարել էր Mont Pele հրաբուդիսը և կղզու ընակիչներն արդէն մոռացել էին վտանգը և ահա տասնեակ հազար մարդիկ լանկարծ զոհուեցին այդ անսպասելի վտանգին:

Կործանումից մի քանի օր առաջ արդէն երկացել էին մերձեցող դժբաղդութեան նշանները. և լերան ստորոտի բնակիչները փախչում են Ս. Պիէր քաղաքը:

Մարտինիկ կղզին գտնւում է Դօմինիկա ու Սանտա-Լուզիա կղզիների մէջ և Գվադելուպից լետոյ Ֆրանսիական «Վէստ-Ինդիայի» ամենամեծ կղզին է:

Մօնտ Պէլէ հրաբուդիսի բարձրութիւնն է 1,350 մետր: Ալս սարի ստորոտումն է գտնւում Սէն-Պիէր քաղաքը՝ դեղի-

ցիկ հասարակական շէնքերով, թատրոնով և բուսաբանական ալիքով: Մարտինիկ կղզու բնակիչների թիւը հաշոււմ էր մօտ 180 հազար, որոնցից սպիտակամորթների թիւը հասնում է 10 հազարի:

Մարտինիկ կղզին դառաւ Կոլումբոսը 1502 թ. իսկ Ֆրանսիայի դաղթականները դրաւեցին 1635 թ.: Տասնևութերորդ դարում անգլիացիք թէև 3 անգամ գլաւել են այդ կղզին, սակայն կրկին յետ են դարձրել Ֆրանսիային:

Սէն-Պիէր քաղաքը ամբողջովին կործանուեց մալիսի 8-ին, առաւօտեան 8 ժամին: Պէլէ հրաբուխից ժալթքած լաւայի հոսանքներ և հրախին անձրեւ մի քանի րոպէում քաղաքը դարձնում են հրախին ծով՝ բռնելով նաև քաղաքի շրջակայքը: Մօտ 5000 մարդ նաւերով փախչում են ֆօրտ-դըֆրանսի և մբոզլ քաղաքը ծածկուած է դիակներով, որոնց ալրում են, որպէս զի վարակիչ հիւանդութիւններ չտարածուեն: Լմբոզլ կղզու վրայ տեղում է տաք մոխրի անձրեւ, որոնք առնպատ են դարձնում ամեն ինչ: Լաւայի հոսանքը հասել է մինչև Կարթէ. բացի Սէն-Պիէրից ոչնչացել են դարձեալ երեք նշանաւոր գաղթավայրեր: Ժալթքուք դեռ շարունակում է և չի կարելի ասել՝ թէ մեր կվեջանալ: Հաղորդում են, որ իբրև թէ հրաբուխ մօնտ-Պէլէն, որ 1380 մետր բարձրութիւն ունեն, այժմ ցածրացել է մինչև 450 մետրի: Կղզու մակերևութը բաւականի փոխուել է. առաջացել են հովիտներ, բնակիչները սարսափահար՝ փախչում են ուր կարող են, հարևան կղզիները: շատերը Ֆրանսիա են դալիս:

Կ. ՊՕԼՍԻ ԹԱՂԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԻ ՎԻՃԱԿԱԿԻՐ

Մեզ ուղարկուած է Կ. Պօլսի Պատրիարքարանից թաղաւրին վարժարանների վիճակացույցը առ 1 լունուարի 1902 աւի, որից քաղում ենք հետևեալ տեղեկութիւնները.

Կ. Պօլսում ներկայումս կալ 40 հալ ուսումնարան երկուսեւի, որոնցում ուսանում են 5376 հոգի, սոցանից՝ ծաղկոցներում 1170 տղալ և 965 աղջիկ, և տարրական նախակրթարաններում (6 տարուալ դասընթացով) 2018 տղալ և 1223 աղջիկ:

Այդ դպրոցներում դասսխօսում են 188 ուսուցիչ և 110 ուսուցչուհի:

Ամսական եկամուտ ունին՝ եկեղեցիներից՝ 51,599 դրուշ, աշակերտների թոշակներից՝ 26,097 դ. և նուէրների՝ 5790 դ. — ընդամենը 83,486 դրուշ և նոյնքան էլ ծախք:

Բացի սոցանից՝ Մայրաքաղաքի Պետական և ալ ուսումնարաններում ուսանում են 1823 հոգի՝ հետևեալ ստորաբաժանմամբ, Պետական վարժարաններում՝ 220 տղալ. Մաս-